

„Utamnak Mekkába kell vezetnie”

Rüdiger Nehberg harca a lányok nemi megcsönkítése ellen

Rüdiger Nehberg 67 éves, tanult szakmája szerint cukrász. Kalandorként és túlélő-művészként vált ismertté. A 70-es évek eleje óta látványos, és gyakran igen veszélyes magánakcióival gondoskodott arról, hogy az újságok címlapjára kerüljön, például azzal, hogy gyalog szelte át a Danakil-sivatagot, vagy 4000 kilométert vezetett egyedül az Atlanti-óceánon egy fatörzsből kivájt kenuban. 1980 és 2000 között a braziliai yanomamik népének fennmaradásáért harcolt, 2000 szeptemberében megalapította a Target nevű emberjogi szervezetet. Ma minden erejével a lányok nemi megcsönkítése ellen küzd. – **Gudrun Lux** beszélgetett vele.

Nehberg úr, hogy jutott eszébe, hogy ezzel az üggyel kezdjen el foglalkozni?

Huszonöt évvel ezelőtt már hallottam egyszer a nők körülmetéléséről. Akkoriban az etióp sivatagban gyalogoltam, és megismertem egy érintett asszonyt. De azt gondoltam: Jó, ez így van, idegenként az ember nem tehet semmit. Két évvel ezelőtt azonban elolvastam A sivatag virága c. könyvet, amelyben Waris Dirie körülmetélt nőként meséli el történetét. Ekkor bizonyossá vált számomra: ez az én új témám. Sír-tam, amikor a könyvet olvastam. Minden betűjét elhittem, és rájöttem, hogy egyetlen ember is változtathat a dolgokon, hiszen Waris Dirie is ezt tette azért, hogy könyvével a nyilvánosság elé lépjen. Ő manapság az ENSZ rendkívüli megbízottja, s a világszervezet a női körülmetélést is az emberi jogok megsértése közé sorolta.

De hogyan akar Ön fehér emberként elérni valamit ezen a területen?

Rögtön támadt egy ötletem: Az iszlám útján kell megközelelni a dolgot. Hogy lehet nőket körülmetélni, amputálni, megnyomorítani – és ezt ráadásul a Koránnal megalapozni, noha nincs is benne a Koránban!? Vagy tisztességes a vallás, vagy nem tisztességes; ezt akartam megtudni. Találkoztam a németországi muszlimok központi tanácsának elnökével, és megkérdeztem, vajon istenkáromlásnak és az iszlám diszkriminálásának lehet-e nyilvánítani a nők nemi megcsönkítését, mert ha igen, akkor egyetlen muszlim sem merészkedik többé arra, hogy körülmetéljen egy nőt. Az elnök jónak tartotta a gondolatot, és azon a véleményen volt, hogy aki ilyet tesz, egyáltalán nem nevezheti magát muszlimnak. Támogatást kínált nekem abban a formában, hogy mellém adott egy igen jó tolmácsot, aki ráadásul jogtudós is volt. Az ő kezdeményezésére eltekintettünk az istenkáromlás fogalmától, és inkább istenbitorlásról beszélünk, az istenkáromlás vádja ugyanis a legnagyobb sértések egyike a muszlimok szemében.

Tehát elméleti kiindulással kísérletezett?

Nem, nem csupán. Rögtön cselekedni is akartam. Gyorsan elmentem egy etiópiai szultánhoz. Tudtam, hogy népe, az afarok már csecsemőket is megcsönkítanak. Egyébként ő már tisztában volt azzal, hogy amit művelnek, örültség és rossz hagyomány. Egyik lánya az USA-ban tanul. Azt mondta: „Adj ide a dokumentumát, rögtön aláírom.” Azt gondoltam: Aláírni bárki aláírhatja, nekünk cselekednünk kell. Olyan konferenciát javasoltam, amelyen törzsének – ez három és fél millió ember! – minden fontos politikusa és vezetője részt venne. A mintegy harminc klánból várt hatvan résztvevő helyett ezerkétszáz ember jött, mindenekelőtt kíváncsi asszonyok. Egy nappal el kellett halasztanunk a konferenciát, hogy megbirkózzunk ennyi ember ellátásának megszervezésével. Aztán két napig vitáztunk.

Ön sikeres lett: az afarok népe ma már nem csönkítja meg lányait. Nem volt ellenállás a női körülmetélés megszüntetéseivel szemben?

Tulajdonképpen egyetlen ellenvetésük volt: „A csiklót továbbra is ki akarjuk vágni.” Az afarok körében korábban szokásban volt a fáraói körülmetélés, vagyis az, amikor eltávolítják a csiklót, a nagy- és a kisajkakat, továbbá kikaparják a hüvely egy részét, majd tövisekkel „összevarrják” a hüvelyt, a tövisek pedig gennyesedés útján távoznak később. A nők azt mondták: „Hagyjátok, hadd vágják ki nyugodtan a csiklót, szívesen feláldozzuk; fő, hogy megszűnjön a brutalitás, az, ami a legrettenetesebb.” De amikor aztán erős egészségügyi érvekkel álltunk elő, nevezetesen hogy a körülmetélés terjeszti az AIDS-et, száz százalékos döntés született a körülmetélés teljes megszüntetéséről. Az asszonyok ujjongtak!

A megszüntetésről szóló törvényt dokumentálták és aláírták. Mi történik, ha valaki vét a törvény ellen?

Feljelentési kötelezettség van érvényben azok ellen, akik továbbra is végeznek körülmetélést. A büntetés még nincs rögzítve, de még ez év során megtörténik majd. A kérdés az, hány tevét kell fizetni akkor, ha mégis megtörténik a megcsönkítés. A tevék ugyanis fontosabbak, mint a lányok. Ha valakinek tíz tevét kell fizetnie, akkor ez érzékenyen érinti.

Hogyan vett részt Ön a vitában?

Nem folyhattam bele túl élénken, nehogy mindent jobban tudó hitetlennek tűnjek...

... pedig Ön tényleg az?!

Igen, sokszor megkérdezték: „Tulajdonképpen minek jössz ide hozzánk, hiszen voltaképp semmi közöd a dologhoz?” Azt feleltem: „Az ilyesmihez mindenkinek köze van. Nem lehet büszke magára az a hagyomány, amelyik nem őrizte meg magában az erőt annak felismeréséhez, hogy valami káros számára, és aztán azt meg is szüntesse.” Az egyik afar kétszer is megmentette az életemet, azóta az iszlám lekötetelezték érzem magam, és az iszlám barátja vagyok.

Be kell avatkoznom, mivel szemtanúvá váltam. Az emberi jogok és a természetvédelem nem ismerhet határokat. Hiszen ENSZ-törvény...

De nem túlságosan nyugati elképzelés-e az emberi jogokról az, amit ráerőltetünk a világra?

Igen, az. De szeretné-e Ön ott élni, és szeretné-e, ha körülmetélnék a lányát? Vagy pedig örülné, ha jönne valaki, és megmentené a lányát? A megszüntetési határozat utáni reggelen odajött hozzám egy asszony, aki az éjjel kislányt szült, és azt mondta: „Ez az első lány, akit nem fognak körülmetélni.”

Jelen volt Ön is valamikor egy körülmetélésen?

Igen. Ez volt az első olyan pillanat az életemben, amikor azt gondoltam: „Most gyilkos leszek belőlem. Ezeket itt mind agyonverem!” Ma gyilkosnak tűnök önmagam szemében, mivel nem tettem meg, és megengedtem ezt a körülmetélést. De választanunk kellett: Ha beavatkozunk, és mindenkit összevesszünk, akkor megcsönkítják holnap, mi pedig börtönbe kerülünk. Nem segítünk az ügynek, ki kell bírunk. Emlékszem arra a kislányra, aki reménnyel telve ült ott, hiszen azt mondták neki: „Ez a legremekebb nap az életedben, ezután már nő leszel.” Teleehette magát, új ruhát kapott ajándékba. Aztán jöttek a felnőttek, lefektették a földre, és... Ez a lány soha többé nem fog tudni bízni senkiben... És aztán az az ordítás...

Mit gondol Ön, maguk a nők mindig negatívnak érzik a megcsonkítást?

A fájdalmat biztosan, de ha túléljük, akkor a hagyományos felfogás szempontjából teljes értékű nőnek érzik magukat. Hiszen nem ismernek mást, és gyakran hamis elképzeléseik vannak. Törzsi szöbeszéd például, hogy a körülmetéletlen nők hűtlenek, nagy szeméremajkaik a térdükig nőnek, vagy a csiklójuk lándsávává válik, és átdöfi a férjük nemi szervét. Az sem tudatos a nőkben, hogy sok panaszuk és fájdalmuk a körülmetélésre vezethető vissza.

Mit gondol, a férfiak tudatában vannak annak, milyen fájdalmakat okoznak ezzel a nőknek?

Magán a megcsonkításon rendszerint nem vesznek részt a férfiak, és úgy gondolják, ez normális dolog. Tulajdonképpen ez a szomorú: sem a nők, sem a férfiak nem tudják, hogy ez természetellenes, hogy a világon a legtöbb helyen nem csinálják, hogy nincs benne a Koránban. Az sem világos számukra, mennyi életerőt és örömet veszítenek.

Nem rejlik-e benne az Ön beavatkozásában az a veszély, hogy később daczból ismét végezni fognak körülmetélést? Hogy azt gondolják: Megint idejöttek a fehérek, és megmondták nekünk, merre hány lépés?

Igen, a veszély fennáll. Ezért kell, hogy olyan barátaink legyenek, akikben teljesen megbízunk. Ebben az esetben én csak az ötletadó voltam, és összeszedtem Németországban a pénzt a sivatagi konferenciára. Egy évke óta Németországban élő afar terjesztette elő ügyünket. Korábban ő bonyolította le a telefonbeszélgetéseket is. Az ötlet tehát látszólag tőle származott. Fontos volt azonban élettársam, Anette Weber közreműködése; előtte egészen másként nyíltak meg a nők, mint előttem.

Hogyan tovább, miután Ön elérte, hogy Etiópia egyik nagy népe megszüntette a nők nemi megcsonkítását?

Utannak Mekkába kell vezetnie. Mekka az iszlám szíve, és ha ott kihirdetik, hogy a nemi megcsonkítás istenbitorlás, akkor meg fog szűnni.

Miért járt ön nem régiben Egyiptomban?

Kairó az iszlám intellektuális központja, és ezért fontos lépés a Mekkába vezető úton. A német követség támogatásával írtam Egyiptom vallásügyi miniszterének, és általa eljutottam a legfőbb muftihoz. Ő is a mi oldalunkon áll. Ez hihetetlenül fontos, mert gyakorlatilag ő az iszlám „pápája”. Most Mubarak elnök feleségét szeretném megnyerni arra, hogy együtt működjék velünk. Neki nagy befolyása lesz az újból létrehozott Afrikai Unióra, amely a nők jogait is zászlajára írta. Ezenkívül találkoztam már Waris Dirie-vel, és együtt fogok dolgozni Karlheinz Böhm-mel [vö. ÉV, 2004. augusztus], akinek Etiópiában neve van. Filmet készítenek az Afrikai Unióról, valamint egy ZDF-riportot, amelyet nemzetközi adókon szeretnék sugározni, hogy minden muszlim beszéljen a témáról. Így már elő lesz készítve a terep ahhoz, hogy Mekkával beszéljek, hiszen tudom, hogy a mekkai szaúdi arabokat lesz a legnehezebb meggyőzni.

De nemcsak muszlimok végeznek Afrikában ilyen körülmetélést, hanem keresztények is...

Igen, de a legnagyobb részt a muszlimok teszik ki. Azonkívül félek, hogy ha a kis százaléket kitevő keresztényekkel kezdjük, akkor a többség azt mondja: „Csak nem fogjuk utánozni, amit a keresztények csinálnak?!”

Akar és tud-e segíteni azokon a nőknön, akiket már megcsonkítottak?

Ezt persze nem tudom megcsinálni világszerte, de továbbra is szeretném támogatni az afarokat. Meg kell jutalmazni ezt a népet azért, hogy elsőként vették föl törzsi törvényükbe a nemi megcsonkítás megszüntetését. A Target segítségével mozgó egészségügyi állomást fogunk Etiópiába küldeni, hogy „megnyissák” a körülmetélt és bevarrt nőket, vagyis megoperálják őket oly módon, hogy ismét a körülmetélés okozta fájdalmak nélkül tudjanak menstruálni, vizelni, nemi életet élni és szülni. Egy törzsi vezető kíséri majd a kocsit, és szavatolja a nőgyógyásznő és az ápolónők biztonságát.

Forrás: Publik-Forum, 2002/20

Rüdiger Nehberggel a Publik-Forum címén lehet kapcsolatba lépni: Redaktion@Publik-Forum.de

További információk: www.csi-schweiz.ch

Jézus Krisztus és a szegények

Jon Sobrino elítélése

Mi különbözteti meg *Jon Sobrino* felszabadítási teológust azoktól a római teológusoktól, akik elítélik a munkásságát? A vatikáni bíráktól eltérően Sobrino sokszor kockáztatta már életét a hitéért. A vékony, törekenynek tűnő, baszk származású jezsuita évtizedek óta halálos fenyegetések közepette műveli a teológiát a közép-amerikai El Salvadorban.

Rómának morbid érzéke van a jelképek iránt: Az a *Notificatió* (Közlemény), amely viszonylag „enyhe” formában ítéli el a most 68 éves felszabadítási teológust, március 12-én tették közzé – pontosan az ugyancsak jezsuita *Rutilio Grande*, az El Salvador-i szegények papja meggyilkolásának 30. évfordulóján. „Aguilares faluban, meggyilkolt barátom, *Rutilio Grande* koporsójánál virrasztva tértem meg a szegények egyházához”, vallotta meg később *Oscar Romero* érsek, akit 1980. március 24-én az oltárnál lőttek le a szélsőjobboldali tettesek.

Róma cserbenhagyta *Romero* érseket. Róma később cserbenhagyta a San Salvador-i jezsuita közösséget is. A hadsereg 1989 novemberében meggyilkolta a kilenc jezsuita felszabadítási teológust és két házvezetőnőjüket. Egyedül *Jon Sobrino* maradt életben – mivel éppen előadókörúton volt.

Most Sobrino teológiájának „néhány aspektusát” ítélik el. A *William Levada* bíboros, a Hittani Kongregáció prefektusa, *Joseph Ratzinger* hivatali utódja által aláírt dokumentum azzal vádolja meg *Jon Sobrinót*, hogy meghamisítja Jézus alakját, mégpedig azért, hogy „nem képviseli korlátlanul, hogy a történeti Jézusnak isteni öntudata volt”. Róma voltaképpen azzal vádolja meg a jezsuita teológust, hogy a régi tévtan, a *monofizitizmus* rabja lett, vagyis egyoldalúan Jézus emberségét emeli ki, és elsikkasztja istenségét.

Jon Sobrino úgy látja, hogy Jézus Krisztus „a szegények szenvedéseiben van megfeszítve”, és alighanem minden más latin-amerikai teológusnál erőteljesebben dolgozott ki egy olyan krisztológiát, amely a kirekesztettek szemszögéből értelmezi Jézus Krisztust.

A Vatikán már 2001-ben számon kérte Sobrino két művét: az 1991-es *Jesuchristo Liberador-t* (Jézus Krisztus, a felszabadító) és az 1999-es *La fe en Jesuchristo-t* (A Jézus Krisztusba vetett hit). E két művében rendtársai meggyilkolását dolgozta fel teológiailag a szerző. A Sobrino elleni eljárást a Hittani Kongregáció akkori vezetője, *Ratzinger* bíboros indította meg. Most, immár XVI. Benedek pápáként ő erősítette meg a *Levada* bíboros által aláírt elítélő dokumentumot. Májusi braziliai útja előtt a pápa világos jelet adott a brazil püspöki kar számára: a szegények szemszögéből gondolkodni Istenről – nem kívánatos dolog.

Forrás: Publik-Forum, 2007/6